

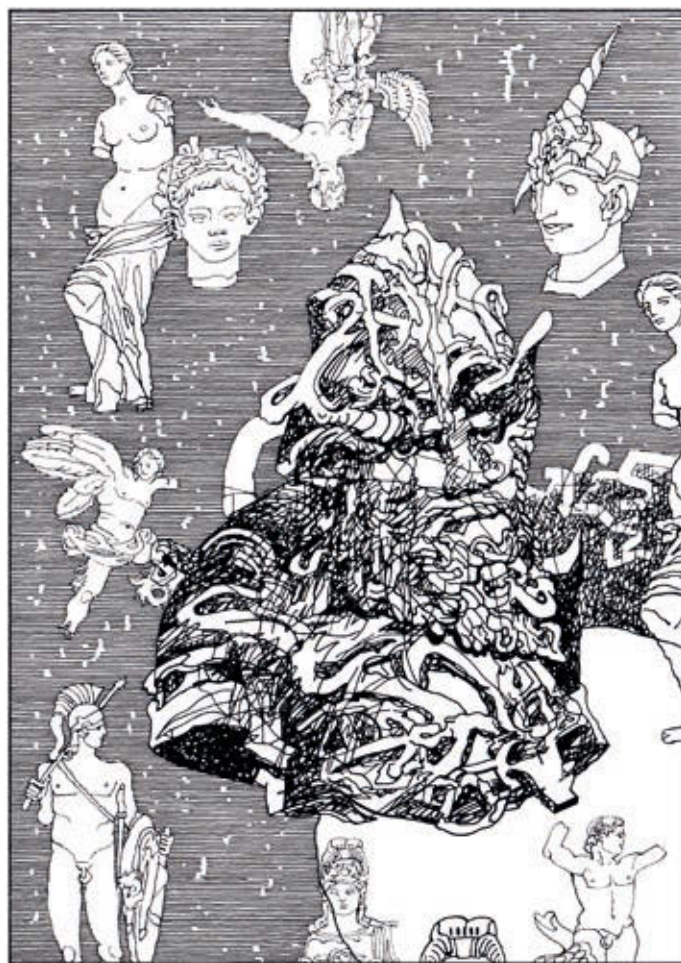
Bálványok bukása

Sárkány Győző kiállítása

D. UDVARY ILDIKÓ

Gaál Imre Galéria, 2018. I. 7-ig

A reformáció 500. évfordulója alkalmából izgalmas műegyüttest alkotott Sárkány Győző grafikusművész a Gaál Imre Galériában november 8-án megnyitott reprezentatív tárlathoz. A grafikai lapok léptéke (100×70 centiméteres lemezlitográfia) jelentős szuggesztív erőt képvisel, s a fekete-fehérben tartott látvány egzakttságában is elegáns és ünnepélyes. Bár a kiállítás a reformáció évfordulójához kapcsolódik, eltér a számos, elsősorban megidéző, illusztratív jellegű tárlattól, mivel a reformáció gondolatkörét kiterjesztve kultúrtörténeti-filozófiai kontextusba helyezi azt. A projekt koncepciója szerint az 50 rajz mellé 50 gondolat (művészek, írók, tudósok, zenészek egy-egy írása) is társul, mintegy a képek „szellemi installációjaként”. De itt sem a szokványos kép-szöveg párosításokról van szó. Az írások nem egy adott kompozícióhoz készültek – volt, aki nem is akarta előre megnézni a rajzokat –, hanem a szerzők személyes véleményét, érzéseit, üzenetét közvetítő szellemi megnyilvánulásokként a reformáció kapcsán. A művész tehát nem törekedett arra, hogy Luthert vagy a korszak más ismert szereplőit, történéseit vizuálisan megidézze vagy konkrét elméleteknek állítson emléket. A *Bálványok bukása* cím épp a korokon átívelő történelmi, művészeti, teológiai, filozófiai gondolkodásmódok, érzések és elképzelések folytonos küzdelmére, elmúlására, megújulására utal, ahol a stílus- és műidézetek, parafrázisok az egyidejűség evidenciájában állnak előttünk. Mi inspirálta ezeket a kompozíciókat? Többségében a klasszikus antik, hellenisztikus szobrászat alkotásai fedezhetők fel a képeken, kiegészülve az ökortól napjainkig fellelhető plasztikákkal, keletről és nyugatról egyaránt.

SÁRKÁNY GYŐZŐ: *Bálványok bukása III.*, 2017, papír, lemezlitográfia, 100×70 cm

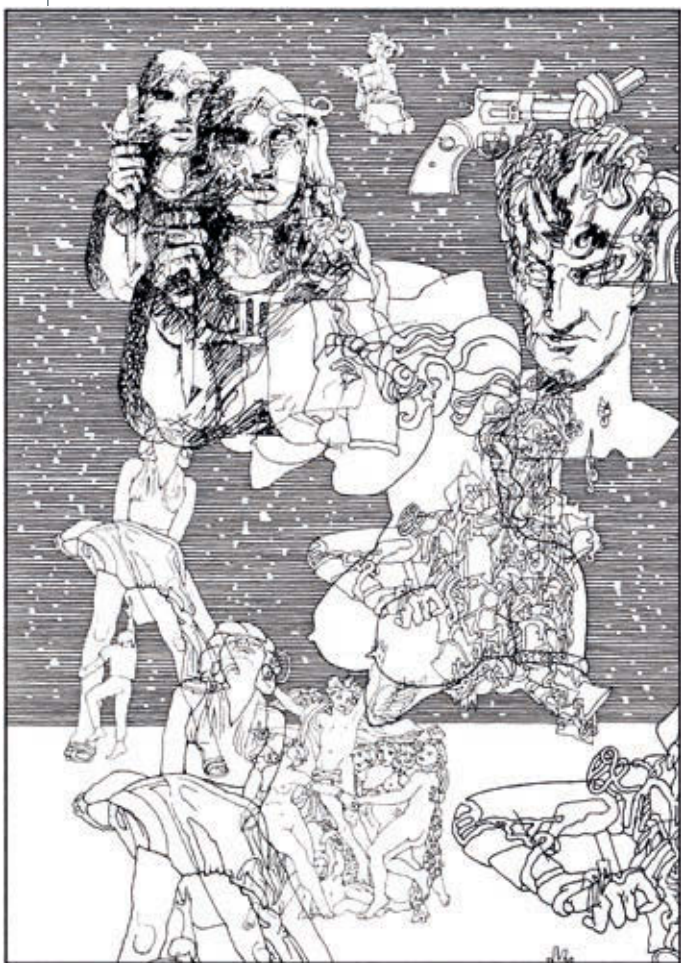
HUNGART © 2018

„...keveredés létezik csupán, és átalakulása a keveredetteknek. Ugyanaz lesz haj, lomb s a madaraknak sűrű tolla és pikkelye az erős tagokon.”

EMPEDOKLÉSZ

A művészettörténet nagy alkotásai a művész személyes értelmezése szerint jelennek meg, kapcsolódnak és válnak szét a lapokon. A kompozíciók sodrása folytonosan új pozícióba, megvilágításba és összefüggésbe helyezi a grafikai motívumokká transzponált plasztikai idézeteket. A közismert, könnyedén meghatározható művek – a három Grácia, a Milói Vénusz, a Doryphoros, Augustus Prima Porta-i szobra és Hadrianus császár szeretője, a szépség és a fiatalág ikonjává lett Antinóosz – megidézése mellett a két legfontosabb hellenisztikus műegyüttes, a Laokoón-szoborcsoport és a Pergamoni Zeus-oltár alakjai játszanak fontos szerepet Sárkány Győző grafikai lapjain. A Laokoón-csoport a konkrét történet ismerete nélkül, saját korától függetlenül is a kétségbeesett küzdelem, a haláltusa színimájaként jelenik meg a sorozatban. A Berlinben őrzött, töredékességében is monumentális pergamoni oltár a kompozíciók egyik kulcsdarabja. Az oltárfríz a maga túlfűtött, bizarr formai orgiájával, darabjaira törve, hiányosan is meghatározó

épült oltár lábazatát az istenek és a gigászok harcának története díszítette. A barokkosan dús, rendkívül érzékeny, kifejező domborműveken megjelenik Alcyoneus – a monda szerint Hérakles ellenfele a gigászok között –, Pallasz Athéné, Zeus és a szárnyas Niké figurája is, valamint kígyók, oroszlánok, lovak. A személyes szinkretizmus jegyében Sárkány Győző kompozícióin is feltűnik számos mitológiai lény, állat és antropomorf alak. E szirének, sellők, kentaurok, sárkányok, madarak, halak szimbólumként a világ legkülönbözőbb kultúráiban fellelhetők. (Kézenfekvő gondolatársításként utalhatunk itt a gótikus katedrálisok különleges lényekké összegyúrt figuráira is.) Nem véletlenül került a sorozat szereplői közé Ferenczy István *Pásztorlánykája*, és Stróbl Alajos *Perseusa* sem. Szervesen illeszkednek a művész által meghatározott formai láncolatba, ahogy a további parafrázisként megjelenő kortárs alkotások is, mint például Carl Fredrik Reuterswärd *Non-violence* vagy Seward Johnson *Forever Marilyn* című munkája is. A csomóra kötött fegyver és a pop art közkedvelt figurája, a szexikonná vált Marylin Monroe többféle léptékben, számos különböző kontextusban jelenik meg a sorozat képein. Az erotika nyugati és keleti felfogásmódjára is reflektál a művész, amikor Marylint

SÁRKÁNY GYŐZŐ: *Bálványok bukása IV*, 2017, papír, lemezlitográfia, 100×70 cm
HUNGART © 2018

inspirációt jelentett a művész számára, nemcsak az egyes plasztikák, hanem a mű egészének karaktere miatt is, amely a sorozat szürrealisztikus képi világának alakításában is visszatükröződik. Az i. e. II. század első felében

SÁRKÁNY GYŐZŐ: *Bálványok bukása V*, 2017, papír, lemezlitográfia, 100×70 cm
HUNGART © 2018

és az indiai Khadzsuráhoi templom figuráit helyezi egymás mellé egy kompozícióban. A hindu templom szövevényes, egymásba forduló faragványrendszerének, építészeti elemeinek vizuális képe, az emberi alakok tömör, dinamikusán lüktető, zárt rendbe foglalt

egysége a mégoly különböző világlátású kora keresztény szarkofágokon és a reneszánsz domborműveken is érvényesül. Sárkány Győző grafikai lapjainak egy másik, szintén ehhez a buja formavilághoz kapcsolódó inspirálója Gustav Vigeland *Monolit* című alkotása, amely az oslói Vigeland Park centrumában látható.

„És azonos(ként van) bennünk az élő és a holt, meg az éber és az alvó, meg az ifjú és az öreg: mert ezek átváltozva azok, és azok átváltozva ezek.”

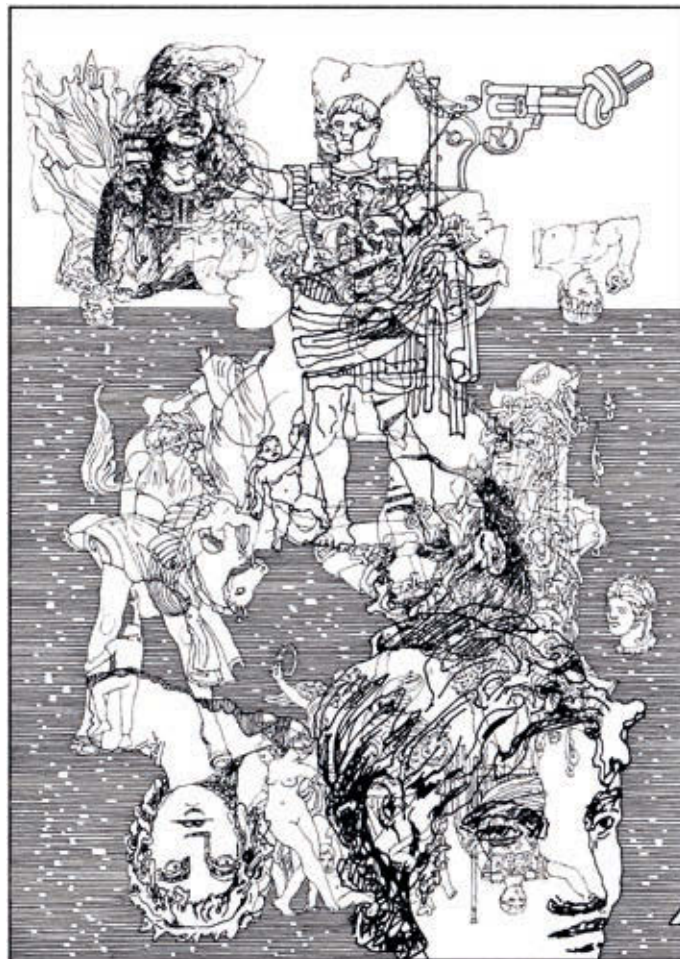
HERAKLEITOSZ

Ezen az egyetlen gránittömbből kifaragott alkotáson 121 emberi alak zsúfolódik össze, férfi és nő, fiatal és öreg az emberi lét különböző állomásait, élethelyzeteit reprezentálva a szerelemtől a halálig. A monolit felfelé kissé elvékonyodó emberoszlopa, a különféle kultúrák, civilizációk küzdelmeinek, apokaliptikus jellegű kifejezéseiként, többször is feltűnik az egyes kompozíciókon. Sárkány Győző grafikai sorozatának gondolatmenete Herakleitosz és Empedoklész filozófiai látásmódját idézi fel. Nem tekinthetők egy-egy alkotás pontos reprodukálásának, mert a rajzok formarendjében a megidézett

művek folytonosan átalakulnak, új életre kelnek, más-más tartalmakkal telítődnek. Minden egyes alkotás egyszerre inspiráció és szimbólum is a művész kezében. A térben megjelenő, a változó nézetek szerint eltérő fény-árnyék hatások között látható s így szinte mindig más-más arcukat mutató plasztikák síkba fordításakor az eredetitől független formavariánsok keletkeznek. A konkrét műalkotások, motívumok mellett a sorozat másik alapvető szervezőeleme az önmagában megjelenő vonal- vagy firkarendszer. A gesztusértékű firkák, a véletlenszerű vonalhálók, kaotikus rendszerek olykor körbefonják, magukba zárják és eltakarják az alattuk lévő idézeteket – úgy érezzük, mintha épp az átalakulás részesei lennénk. A súlyos szobrok lebegő, szinte transzparens testekként születnek újjá, majd hálnak újabb firkává. A firkálás, a szaggatott vonalak egyben „érvénytelenítő” szerepet is játszanak, átírják a múltat, és a jelenbe vetítik a műveket. Az egymás fölé rendeződő rétegekből nőnek ki az újabb alakzatok, majd takarásba kerülnek, és visszahullnak egy másik vonalszövevénybe. A felület sötét-világos kontrasztját, a kompozíció súlypontjait a satírozások sűrítése és szétterülése hozza létre. Olykor vastag kontúrok jelölik ki a formák új helyét. A művész felülnézetből szemléli a történelem ívét, így az idézetek, az organikus firkarendszerek a képek állandó jelzőiként értelmezhetők. A kompozíciók szerkezetéből adódó tér-idő

SÁRKÁNY GYŐZŐ: *Bálványok bukása XII.*, 2017, papír, lemezlitográfia, 100×70 cm
HUNGART © 2018

SÁRKÁNY GYŐZŐ: *Bálványok bukása XV.*, 2017, papír, lemezlitográfia, 100×70 cm
HUNGART © 2018

semlegesség, a formák szabad áramlása a művek közötti kontinuitás érzetét kelti, s egyben teret enged a különféle asszociációk sokaságának is. Ugyanakkor Sárkány Győző művészi nyelvével fegyelmezett, átgondolt, tiszta formaalkítás jellemzi. A fekete-fehérben tartott tusrajzok állandó kísérője a sorozatnak szabályos ritmust kölcsönöz, a csillagos égre és a víz hullámzására is reflektáló, sűrűn vonalkázott, egyes pontokon megszakadó rendszer, mely – olykor felül, máskor a kép alsó sávjában látható – egyfajta kozmikus háttérként is felfogható.

Tartalmi szempontból a sorozat közvetlen inspirálója két bibliai történet az alkotó személyes megvilágításában. Dániel próféta könyvében olvasható Nabukodonozor álma az emberi történelem végéről. Ez a leírás és a János-jelenések apokaliptikus látomása indította el a képzeletét. Mindkét szövegrészben szerepel a tengerből kiemelkedő fenevad, a gonosz megtestesítője. A művész ezt a különös, több állatból gyúrt szörnyelket a kultúrákat elsöprő birodalmi erőszak jelképeként is értelmezi, s egyetlen, a fej tetejéből kinövő szarv szimbolikus formájába

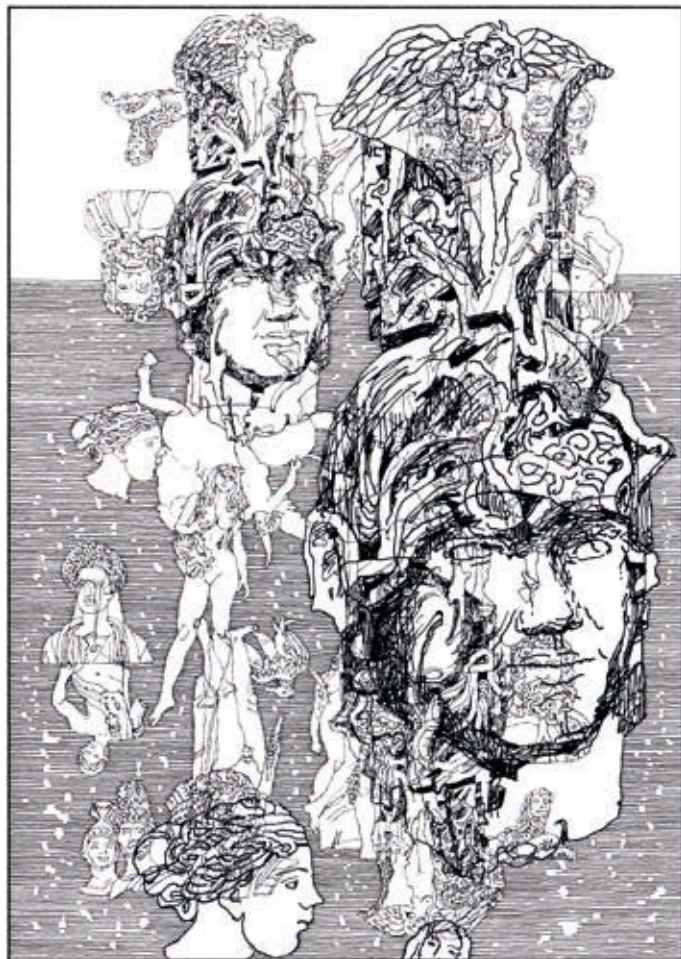
sűríti. A szarvforma nem csak a bibliai szövegek gyakori szereplője: a sumer papok fejedőjén is szarvakat láthatunk, de szerepel a Mithras-ábrázolásokon is, sőt a japán mitikus oroszlánkutya fején is megtalálható. A *Bálványok bukása* lapjain azonban az állati erőt és a hatalmat ábrázoló kettős szarv helyett csupán egyetlen szerepel. E motívum azonban nem a legendák titokzatos egyszarvújának rokona, hanem a művész individuális mitológiájának egyik karakteres jelképe.

„Rajzaimon a vonalakkal megidézett végtelen tér eszménye és a formává lett anyag időről időre megújuló küzdelme zajlik. Keletkezés és elmúlás, öröm és gyötrelmek nyomán tűnnek fel a világtörténelem nagy korszakainak szereplői – hol színről színre, hol maszkok mögé rejtőzve. Múlt idők alkotásai lebegnek a kozmosz végtelen örvényeiben, egymásba fonódnak, távolodnak, majd újra visszatérnek a próféták által megjövendölt apokaliptikus haláltánc szereplőiként. Mindannyiunkat összeköt a korszakokon átívelő kérdés: van-e értelme e folytonosan megújuló küzdelemnek, létezik-e az isteni gondviselés, vagy fenséges céltalansággal halad a történelem a végkifejlet felé?”

SÁRKÁNY GYŐZŐ

SÁRKÁNY GYŐZŐ: *Bálványok bukása XXV*, 2017, papír, lemezlitográfia, 100×70 cm
HUNGART © 2018

SÁRKÁNY GYŐZŐ: *Bálványok bukása XXVII*, 2017, papír, lemezlitográfia, 100×70 cm
HUNGART © 2018